

מאמר בסוכות תשבו – ה'תשמ"ב

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא-לאור לימים ראשונים דחג הסוכות, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

הילדה רחל לאה שתחי'
ליום הולדתה ט"ז אלול ה'תשפ"א
ולזכות אחותה חי' מושקא שתחי'

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' לוי יצחק הכהן וזוגתו מרת צייטא שיחיו פרידמן

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' דוד הכהן וזוגתו מרת צבי' רבקה שיחיו פרידמן

הרה"ת ר' דוד וזוגתו מרת שרה חנה שיחיו מונדשיין

מרת ביילא שתחי' גורביץ

מרת חנה פייגא שתחי' פרידמן

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת שיינא שיחיו חייקין

ב

בי"ה, ידי מ"ח תש"כ

ברוקלין

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק בבשורה הטובה מהטבת בריאות

אביו שי

ובעת רצון יזכירוהו עוד הפעם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע,

וזכות השתדלותו הוא במבצע ארבע מינים בימי חג הסוכות שעברו,

ובודאי שיוסיף גם בפעולות צעירי אגודת חב"ד בשבועות וחדשים הבע"ל, ובפרט

שנמצאים אנו עתה בשנה זו שנת המאמים להסתלקות הילולא של הבעל שם

טוב, יעמוד לו בכל המצטרך לו ולכל אלו אודותם כותב ולכל לראש בריאות

אביו שי.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ג

[אור לכו תשרי, ה'תש"כ]

[העתק] מסרט-ההקלטה — אוכל לחו"ד לאחרי שמי מהמזכי יבחון אותו.

ב

במבצע ארבע מינים: ראה גם אג"ק ח"ט אגרת ז'מט. ז'סט (ס"ו).

ג

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה אברהם חנוך גליצנשטיין (ששהה באותה עת

בחצרות קדשנו) בתאריך זה — בו שואל "אולי תנתן לי הרשות לקבל העתק מסרט-ההקלטה

של התועדות כ"ק אד"ש ביום א' דחווה"מ, שמחת בית השואבה, בכדי שאוכל אח"כ להשמיע

זאת בפני אנ"ש באה"ק ת"ו ובמיוחד בכפר חב"ד, ומה גם ברכת קדשו בהתועדות זו לכפר

חב"ד*. אין מילים בפי לתאר גודל תשוקתם של אנ"ש באה"ק לשמוע קולו של כ"ק אד"ש.

— את התיבות "מסרט-ההקלטה" — הקיף רבינו, וכתב (כבפנים). — אגרות נוספות אליו

— אג"ק חל"ג אגרת יב'תמז (ע' רלג), ובהנמסן בהערות שם. יב'תקמה (ע' שיט).

(* ראה תו"מ התועדות חכ"ז (תש"כ ח"א) ע' 75.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ימים ראשונים דחג הסוכות הבע"ל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה

חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה בסוכות תשבו, שנאמר בהתועדות י"ג תשרי

ה'תשמ"ב (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו

נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום "בשם השם" יא תשרי, ה'תשפ"ב,

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בי"ה, כטי מ"ח תשי"ט
ברוקלין

האברך מאיר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב חשון, בו כותב ר"פ מפעולותיו במבצע די מינים, ובנקודה הפנימית איך שקבלום בספ"י, ונענו להצעתם לברך ולקיים מצוה זו.

ויהי רצון אשר ע"פ האמור בספרי קבלה ומבואר בתורת החסידות, שנטילת די מינים הי"ז המשכת עניני תשרי בלב וממנו נמשך לכל אברי האדם, יהי זה גם בהנוגע להנ"ל, שמתחיל מהברכה וקיום המצוה, יתקרבו עוד יותר ליהדות לתורה ומצותי הלוך והוסיף הלוך ואור, ואשרי חלקם של כל אלו שעסקו והשתדלו בזה.

... בטח יודע משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ

ישמור עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

האברך מאיר: אדלר, ירושת"ו.

במבצע די מינים: ראה גם בטאון חב"ד חוברת יט (י"ד שבט תשי"ט) ע' 36.

בספ"י: = בסבר פנים יפות.

האמור בספרי קבלה ומבואר בתורת החסידות: ראה מ"ח מס' ימי מצוה וסוכה פ"ה מ"ג – הובא ונתבאר בסידור (עם דא"ח) שער הלולב רסג, סע"ג ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ד ואילך. ובכ"מ. וראה גם לקו"ת דרושי סוכות פב, סע"ב ואילך. דרושי שמע"צ פז, ריש ע"ב. ובכ"מ.

תוכן המאמר

ביאור ענינו של חג הסוכות כפי שמשתקף בכללות עבודת האדם (זאת התורה אדם):

„בסוכות תשבו שבעת ימים“, שבסוכה, דירת עראי, נעשה תשבו כעין תדורו – שהעולם שהוא בעל שינויים (שלכן גם האדם הוא בעל שינויים – לא רק שינוי למעליותא, מעלין בקודש, בחי' מהלכים, אלא גם באופן של ירידה כו'), נעשה דירה לו ית', ע"י עבודת האדם (בכל היקף הזמן – שבעת ימים) באופן ד„ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות“, שעניני התומ"צ הם באופן של קביעות, ואילו עניני העולם („מקנהו“) אינם אלא באופן עראי;

„כל האזרח בישראל ישבו בסוכות“, שמה שעתיד להזריח, מאיר כבר עכשיו – שהשלימות דלעת"ל שע"י מעשינו ועבודתנו היא באופן דעולמך תראה בחייך, מצד בחי' היחידה, שמצדה ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת.

וכיון שחג הסוכות הוא חג האסיף, שמורה על אסיפת מעשינו ועבודתנו דכל השנה (לאחרי התיקון והשלימות שע"י התשובה, שלכן השמחה גדולה ביותר) – מודגש בו במיוחד כללות ענין העבודה שמרומז בענין דבסוכות תשבו גו' כל האזרח גו' (כנ"ל); וכפי שנמשך בענין נטילת ד' מינים – שבכל אחד מהם ניכר בגלוי ענין האחדות, ונוסף לזה מאחדים את כל ד' המינים, שדוגמתם הם כל ד' הסוגים שבישראל, שנעשים אגודה אחת, ואחדות זו ממשיכים בעבודת כל השנה כולה.

מימיו¹²⁵, ואח"כ גם השמחה דשמע"צ ושמח"ת, ומזה ממשיכים שתהי' שנה שְמַחָה, שְמַחָה בתורה ומצוותי', ועד לשמחה הכי גדולה דישמח ישראל בעושי⁹³ וישמח הוי' במעשיו⁹⁴ שפועלים בכל המעשים כולם [בדוגמת אדה"ר שהכריז בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עושנו¹²⁶, וגם פעל זאת], כי, מבלי הבט על כך שבינתיים עבר זמן רב כ"כ, עם ריבוי העלמות והסתרים, וריבוי ענינים של נורא עלילה על בני אדם גו'³³, הרי פעלו ענין גדול יותר — אלה תולדות פרץ¹²⁷, באופן נעלה יותר מאלה תולדות השמים והארץ בהבראם¹²⁸, מלא כתיב¹²⁹, לפי שעולם על מילואו נברא¹³⁰, ובזה פועלים עוד יותר, שעוד בימים האחרונים של הגלות יעלה הפורץ לפנינו¹³¹, ויפרוץ את כל ענין הגלות, ומתנהגים ביד רחבה וביד רמה בכל עניני תורה ומצוותי', ובדרך ממילא נעשית הנהגה זו בכל הענינים בפשטות, בבני חיי ומזונא רויחי. וכיחד עם משיח צדקנו, בנערינו ובזקנינו ובכנינו ובכנותינו¹³², ביחד עם שלימות מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות בעניני התורה ומצוותי' — הולכים לארץ אשר גו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה¹³³, שזוהי השלימות של הקב"ה, שפועלת שלימות הארץ בפשטות, ובקרוב ממש זוכים לשלימות דירחיב הוי' אלקיך את גבולך¹³⁴. וכל זה בשעתא חדא וברגעא חדא¹³⁵, שתיכף ומיד נעשה סיום הגלות, קץ שם לחושך¹³⁶, ומיד מתחילה אתחלתא דגאולה וגאולה בשלימותה, גאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו ממש.

בס"ד. י"ג תשרי (הילולא דכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע),

אור לערב חג הסוכות, ה'תשמ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות¹. וידוע דיוק רבותינו נשיאינו (ובפרט במאמרים ד"ה זה²), שהכתוב מחלק ואומר בסוכות תשבו, ואח"כ מוסיף לחוד מה שצריך להיות בנוגע לכל האזרח בישראל, אף שלכאורה נכללים כבר כל בני"מ במ"ש בסוכות תשבו. ויתירה מזה, שלכאורה הי' הכתוב יכול לכתוב (בסוכות תשבו שבעת ימים) וכל האזרח בישראל³, ואעפ"כ ה"ה חוזר ואומר עוה"פ ישבו בסוכות, ובתוספת שינוי בדבר, שבנוגע לכל האזרח בישראל נאמר ישבו (בסוכות), בלשון נסתר, אף שגם עמהם הי' יכול לדבר בלשון נוכח, תשבו (בסוכות). ובהמשך לזה מובא⁴ גם שבגמרא⁵ למדים ממ"ש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, שכל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת, שבפשטות הלימוד הוא ממ"ש כל האזרח בישראל, אך צריך להבין, דלכאורה, כדי ללמד ענין זה, הי' הכתוב יכול לומר תיבת כל מיד בתחלה, שכולכם או כל ישראל תשבו בסוכות שבעת ימים, ומזה הי' אפשר ללמוד שכל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת, ללא צורך לקשר זאת עם הענין דכל האזרח בישראל.

ועוד ענין בחג הסוכות, שבתחלתו יש בו מצוה מסויימת הקשורה עם הענין דבסוכות תשבו, שזהו מ"ש⁶ ולקחתם לכם ביום הראשון [שא' הפירושים⁷ שנקרא יום הראשון (עם היותו חמשה עשר בחודש) לפי שהוא יום הראשון משבעת ימים של חג הסוכות] פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל (ונטילתם צ"ל באופן שנעשה) ושמחתם לפני הוי' אלקיכם גו', והיינו, שהכתוב מקשר מצוה זו עם יום הראשון משבעת הימים שעליהם נאמר בסוכות תשבו. ובפרט ע"פ מש"נ בנוגע לנטילת ד' מינים שמצוה מן המובחר שתהי' בסוכה⁸ [וכמובן שהלשון

(125) סוכה נא, א (במשנה).
 (126) תהלים צה, ו. וראה פדר"א פי"א.
 (127) רות ד, יח.
 (128) בראשית ב, ד. וראה ב"ר פי"ב, ו.
 (129) ח וברפשי"ש שם.
 (130) ראה ב"ר פי"ד, ז.
 (131) ראה מיכה ב, יג.
 (132) ע"פ בא י, ט.
 (133) עקב יא, יב.
 (134) פ' ראה יב, כ ובספרי שם. שופטים יט, ח ובפרשי"ש שם.
 (135) לשון זוהר ח"א קכט, סע"א.
 (136) איוב כח, ג.
 (129) ב"ר ושמור"ר שם.
 (130) סוכה נא, א (במשנה).
 (131) תהלים צה, ו. וראה פדר"א פי"א.
 (132) רות ד, יח.
 (133) בראשית ב, ד. וראה ב"ר פי"ב, ו.
 (134) ח וברפשי"ש שם.
 (135) לשון זוהר ח"א קכט, סע"א.
 (136) איוב כח, ג.
 (129) ב"ר ושמור"ר שם.
 (130) סוכה נא, א (במשנה).
 (131) תהלים צה, ו. וראה פדר"א פי"א.
 (132) רות ד, יח.
 (133) בראשית ב, ד. וראה ב"ר פי"ב, ו.
 (134) ח וברפשי"ש שם.
 (135) לשון זוהר ח"א קכט, סע"א.
 (136) איוב כח, ג.

(1) אמור כג, מב.
 (2) ראה סה"מ תש"ד ע' 31. סה"מ תשי"א
 (3) בסה"מ תש"ד שם: "הול"ל בסוכות תשבו והאזרח שבעת ימים".
 (4) ראה סה"מ תשי"א שם.
 (5) סוכה כז, ב.
 (6) אמור שם, מ.
 (7) ראה מפרשי הויק"ר פ"ל, ז.
 (8) סידור אדה"ז (לפני הלל). וראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"ג. לקו"ש חכ"ב ע' 124 ואילך.

אגודה אחת, שבזה מודגש בגלוי יותר ענין האחדות גם אצל בני" בינם לבין עצמם, שאע"פ שכל אחד במסילתו יעלה, בתור י"ב שבטים, שבעת קני המנורה או ד' סוגים, הנה ביחד עם זה הרי הם אגודה אחת, בדוגמת שם הוי', שדוקא כשישנם ד' אותיות הרי שם הוי' כדרוש, וביחד עם זה נקרא שם המיוחד¹¹⁵, שהוא למעלה יותר מהענין דאחד¹¹⁶.

ולכך הנה לאחרי חג הסוכות (שהי' במשך שבעת ימים) בא היום דשמיני עצרת (ושמח"ת), שבו מתגלית האחדות שהיתה בהעלם (בכסה) ברו"ה שבו היתה הכתרת הקב"ה למלך¹¹⁷ ע"י הביטול אל המלך, מלך אחד, אחדות הפשוטה כפי שהיא בפשיטות ובפשטות. ואחדות זו נמשכת גם כאשר כאור"א מישראל נמצא במעמד ומצב דיעקב הלך לדרכו¹¹⁸, למלא שליחות המלך, שאז נחלקת העבודה לד' סוגים, לשבעת ימים, ליי"ב שבטים, לשבעים נפש, ועד לששים ריבוא נשמות כלליות, שכל אחת מהם נחלקת לששים ריבוא נשמות פרטיות (כמבואר בתניא¹¹⁹), ולשם לוקח עמו את הענין דהכתרת המלך, ועד שגם שם מאיר אצלו בגלוי בחי' האזרח בישראל ישבו בסוכות שהיתה אצלו באופן של התיישבות בעבודתו בחג הסוכות.

ט) וזהו כללות הענין שלוקחים משבעת ימי הסוכות (כמו מכל הימים טובים) על כל השנה, החל מד' הימים שלפנ"ז שהם הכנה לחג הסוכות (והרי ההכנה צריכה להיות מעין היו"ט), ובפרט בעמדנו בליל ערב חג הסוכות ממש — שאע"פ שיסוד ושורש ועיקר העבודה הוא דוקא הענין הכללי, הנחה כללית וביטול כללי, הרי זה צריך לבוא בגילוי בעבודה פרטית ומסויימת שבה עובד עבודתו לפי שאני נבראתי לשמש את קוני¹²⁰. ועד"ז בנוגע לענין שלוקחים מחג הסוכות, שצ"ל בענינים פרטיים דוקא, אלא שבהם ממשיכים הענין דשום תשים עליך מלך¹²¹, שתהא אימתו עליך¹²², ביחד עם השמחה הגדולה מזה שנמצאים ביחד עם המלך, שבאור פני מלך חיים¹²³, ועוז וחדוה במקומו¹²⁴, שנמשכת בשבעת ימי הסוכות, זמן שמחתנו בפשטות, ועאכו"כ בשמחת בית השואבה, שמי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה

מצוה מן המובחר הוא לא בנוגע למצות סוכה, דמאי קמ"ל, שהרי צ"ל תשבו כעין תדורו, אלא החידוש הוא במצות ד' מינים, שמצוה מן המובחר ליטלם בסוכה דוקא, שבזה מודגשת יותר השייכות שבין ד' המינים לסוכה. וכללות הענין בזה, דכשם שמהציווי דסוכה יודעים שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, שהו"ע האחדות, כך גם בענין ד' המינים, הנה הסיבה שנבחרו ד' מינים אלו דוקא היא, לפי שיש ביניהם ענין האחדות והאיחוד באופן יוצא מן הכלל לגבי שאר מינים שבצומח, כפי שיתבאר לקמן.

ב) ויובן כללות (ועכ"פ נקודת) הביאור בזה, בהקדם הדיוק² במ"ש בסוכות תשבו, שצ"ל סוכה דוקא, היינו, לא דירת קבע, אלא דוקא דירת עראי, ועד שסוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה אינה כדבעי, לפי שלמעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירת עראי אלא דירת קבע¹⁰. ומזה מובן, שכאשר ישנו ציווי להיות בסוכה, הרי זה יכול להיות בב' אופנים, או באופן של עראי או באופן של קבע. ועז"נ (בסוכות) תשבו, שמדגיש ענין ההתיישבות וענין הקביעות, תשבו כעין תדורו. וצריך ביאור, מאי טעמא מחברים ב' הפכים, שצ"ל דירת עראי דוקא, וביחד עם זה, הציווי הוא שצ"ל תשבו כעין תדורו דוקא, שכשם שדרים בדירת קבע, הנה באופן כזה דוקא צ"ל קיום המצוה בסוכה.

ג) והנה ע"פ הידוע שכל עניני התורה ומצוותי' משתקפים בעבודת האדם, זאת התורה אדם¹¹, ובפרט שרמ"ח אברים הם כנגד רמ"ח מ"ע¹², ושס"ה גידים הם כנגד שס"ה מל"ת¹² [שלכן, הנה כדי להיות תמים בפשטות, הרי זה ע"י שתמים תהי' עם הוי' אלקיך¹³, ע"י לימוד התורה, שמביא לידי מעשה¹⁴ בקיום רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת], שבזה מודגש יותר שכל הענינים שבקיום המצוות נלקחים וקשורים עם ענינם כפי שהם בנפש האדם — יש לבאר תחילה ענין זה (ב' הפכים הנ"ל) כפי שהוא באדם.

ד) והענין בזה, דהנה, מחד גיסא, כל אחד מישראל הוא יציר כפיו של הקב"ה [כמו אדה"ר שהי' יציר כפיו של הקב"ה¹⁵,

(115) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א.

(116) ראה תו"א וארא נה, ב ואילך.

(117) ראה ר"ה טז, א.

(118) ויצא לב, ב. וראה ספר השיחות

תצ"ו ע' 43. וש"נ.

(119) פל"ז (מח, א).

(120) קדושין פב, א.

(121) שופטים יז, טו.

(122) כתובות יז, א.

(123) משלי טז, טו. וראה לקו"ת מסעי

צג, ב.

(124) דברי הימים-א טז, כז.

(9) סוכה כח, א.

(10) משנה וגמרא ריש סוכה.

(11) חזקת יט, יד. וראה זהר ח"ב קיז, ריש

ע"ב.

(12) זח"א קע, ב.

(13) פ' שופטים יח, יג.

(14) קדושין מ, ב.

(15) ראה ב"ר פכ"ד, ה.

כמוכן ממאמר רז"ל¹⁶ לפיכך נברא האדם יחידי כו', כדי שכל אחד מישראל ידע שהוא בדוגמת אדה"ר], כמארו"ל¹⁷ כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר¹⁸ ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי (יציר כפיו של הקב"ה, ואדרבה) להתפאר (שהקב"ה מתפאר בזה). אך אעפ"כ, ברא הקב"ה את האדם והעמידו בעולם באופן שהוא בעל שינויים, והיינו, שאע"פ שגם העולם נברא ע"י אני הוי' לא שנית¹⁹, ועד שיש בעולם גם הענין דלא ישבותו²⁰, שבזה מתבטא הענין דאני הוי' לא שנית בגילוי²¹, מ"מ, הרי זה עולם שיש בו שינויים כו', ובהתאם לכך הנה גם האדם הוא במעמד ומצב שנעשה בעל שינויים כו'.

ובהקדים שענין השינוי שישנו אצל האדם בעולם למטה הוא גם למעלותא, שהרי אדרבה, ע"פ תורה נצטווה האדם להיות מעלין בקודש²², בבחי' מהלך, מהלכים בין העומדים²³, וכידוע²⁴ שהנשמה קודם שירדה למטה היא בבחי' עמידה, והיינו, שאע"פ שגם שם ישנו הענין דהליכה מחיל אל חיל²⁵, הרי זו הליכה באופן שבאמת לאמיתתו נקראת בשם עמידה, כיון שההליכה היא בערך דרגתו שלפנ"ז, אך דוקא ע"ז שירדה הנשמה למטה, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²⁶, הנה ירידה זו היא לצורך עלי', והיינו ע"י ההליכה שלא בערך לגבי מדרגתו הקודמת, ומיד לאח"ז נעשית ההליכה מחיל אל חיל, ומעלין בקודש, לדרגה הבאה, וגם באופן שלא בערך, וכך נמשכת ההליכה שלא בערך באופן שאין להם מנוחה²⁷, עד אין סוף. אבל מ"מ הרי זה באופן של שינויים כו'. אמנם, כיון שרצונו של הקב"ה שענין זה (השינוי למעלותא) יהי' בתכלית השלימות ותכלית הטוב, ע"ז שהעבודה תהי' באופן דנתתי לפניך את החיים ואת הטוב וגו' (וגם ההיפך מזה) ובחרת בחיים²⁸, היינו, שיעשה זאת בכח עצמו, שדוקא אז ישנה החביבות והעריבות (געשמאָק) שרוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו²⁹ [ועאכו"כ כאשר לאח"ז פועל שיהיו לו גם התשעה קבין של חבירו, עד שיש לו כל העשר קבין,

קור, אינו יכול לסבול חוס, וכן להיפך, ועד"ז בשאר השינויים שישנם במשך השנה. וכיון שמתקיים באילנו משנה לשנה, ויתירה מזה, באופן שדר (שמורה על הקביעות), ולא עוד אלא שגדל משינויים אלו, הרי ע"ז נראה בו בגלוי ענין הביטול, שהוא היפך ענין ההתחלקות, ובגלל זה נעשה מושל ושולט על כל השינויים, שלא זו בלבד שאינו מתפעל מהם, אלא מהשינויים עצמם ה"ה הולך וגדל להיות פרי עץ הדר.

ועד"ז בנוגע לכפות תמרים (שלאחרי פרי עץ הדר), כפירוש הגמרא¹⁰⁷ כפות, והיינו, שאותם עינים שבצמח אחר הם בפ"ע, הנה בלולב הרי הם קשורים, והיינו, שאע"פ שכל עלה נחלק לשנים, עומדים שני חלקי העלה באופן דכפות, ועד"ז בנוגע לכל העלים עם שדרת הלולב גופא¹⁰⁸. ועד"ז (לאחרי פרי עץ הדר וכפות תמרים) ענף עץ עבות, שנקרא עבות לפי שענפיו חופין (מכסים) את עצו¹⁰⁹, ועד שצ"ל תלתא בחד קינא¹⁰⁹, שג' העלים יוצאין מתוך עוקץ אחד, והיינו, שגם הפירוד שמתבטא בכך שהם ג' עלים, הרי זה באופן שיוצאים מחד קינא, ועד שהם באופן של עץ עבות. ועד"ז ערבי נחל, שנקראים אחוונא¹¹⁰, ע"ש שגדלים באופן של אחוה ואחדות ביניהם.

ונוסף על ענין האיחוד והאחדות שבכל מין בפ"ע (כמבואר בארוכה בהמשך הנ"ל), הנה לאח"ז בא איש ישראל ונוטל את כל ד' המינים, שאוגד ג' מינים ביחד ומצרף אליהם את האתרוג ועושה מהם מצוה אחת ויחידה, באופן שיעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם¹¹¹, ועד"ז בנוגע לבנ"י, כדאיתא במדרש¹¹² שד' המינים הם כנגד ד' הסוגים שבישראל, מהסוג שיש בו טעם ויש בו ריח, ועד לקצה ההפכי, וכן הסוגים שבינתיים, שבכל אחד מהם בפ"ע ישנו ענין האחדות (כמו בד' המינים), שהרי ענינו של כל אחד מישראל הוא ואהבת את ה' אלקיך, אשר (שמע ישראל) הוי' אלקינו הוי' אחד¹¹³, ובאופן כזה נמצא למטה גם בנוגע למציאות שלו, כאמור לעיל (ס"ו) שרוצה לקיים רצון הקב"ה, אלא שזהו כמו בד' המינים שהם ד' סוגים בפ"ע, בדוגמת ד' אותיות שם הוי"ו¹¹⁴ [וכמו שבעת הימים דסוכות שהם שבעה ימים בפ"ע], ואעפ"כ נעשים

16) סנהדרין לז, א (במשנה).
17) שם צ, א (במשנה).
18) ישעי' ס, כא.
19) מלאכי ג, ו.
20) נח ת, כב.
21) ראה גם המשך תעריב פש"ג (ח"ב ע' תרפה ואילך [ח"ג ע' תתקכט ואילך]).
22) ברכות כח, א. וש"נ.
23) זכרי' ג, ז. וראה תו"א וישב ל, א. ובכ"מ.
24) ראה המשך תרס"ו ע' תצו [תרנד] ואילך. ועוד.
25) לשון הכתוב — תהלים פד, ח.
26) ע"פ חגיגה ה, ב.
27) ראה סוף מסכת ברכות.
28) ראה נצבים ל, טו ואילך.
29) ראה ב"מ לח, א.

107) שם לב, א. וראה שו"ע אדה"ז אר"ח.
108) ראה שו"ע אדה"ז שם ס"ט"י.
109) שם, ב.
110) ראה רש"י ד"ה אחוונא שבת כ, ע"א.
111) נוסח התפלה דר"ה ויוהכ"פ.
112) ויק"ר פ"ל, יב.
113) ואתחנן ו, ד-ה.
114) ראה זח"א סג, סע"ב ובנצוצי אורות שם. פרי עץ חיים שער הלולב פ"א. לקו"ת שמע"צ פז, ב.

האדם (בחמשה שמות שנקראו לה) הם כחות המקיפים ועד לבחי' היחידה שבנפש — פרי עץ הדר וגו'.

ובהקדים שכל ענין שלומדים בתורה צריך להיות נמשך גם בעניני העולם באופן נראה ונגלה, שהרי תפקידו ושליחותו של איש ישראל לעשות לו ית' דירה בתחתונים, עי"ז שלוקח מעניני עוה"ז הגשמי ועושה מהם ענין של קדושה וענין של מצוה, ועד לתכלית השלימות שבדבר. והיינו, שאע"פ שהקב"ה ברא דבר זה באופן של חול, הרי אפילו בנוגע לענינים שלמטה מחול, בכחו של איש ישראל לעשות מזדונות — זכיות ממש, ועאכו"כ בנוגע לעניני הרשות, שעושה מהם ענין של תורה ומצוותי'. ועד"ז בנוגע לענינו של חג הסוכות, שצריך להמשיכו ולגלותו גם בעולם, החל מזה שלוקחים בעולם גופא ענינים שבהם ניכר ענין האיחוד בגלוי — כמו שהוא בכל אחד מישראל, שכל רואיהם יכירום שהם זרע ברך הוי"100, וכתיב¹⁰¹ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך (ועד שפועל אצלם ענין היראה) ויראו ממך, וכמו"כ לוקחים גם מהמינים שבעולם שבהם ניכר ענין האיחוד בגלוי, שזהו"ע ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו', כדלקמן.

והענין בזה, כפי שמבאר בעל ההילולא בארוכה בהמשך וככה¹⁰² הידוע [שאמירתו התחילה מחג הפסח, ואח"כ מבאר הענינים כפי שהם בחג הסוכות] ענינו של פרי עץ הדר, שדר באילנו משנה לשנה¹⁰³, שאע"פ שבמשך השנה ישנם תמיד באופן דלא ישבותו שינויי ששה הזמנים דזרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף¹⁰⁴, שהם שינויים מן הקצה אל הקצה, מ"מ, דר האתרוג באילנו משנה לשנה, באופן של קביעות (ע"ד הענין דתשבו שבסוכות), מבלי הבט על כל השינויים שבמשך השנה, ואדרבה, כהלשון שם¹⁰⁵: וגם גדל מכל האויר, היינו, שגדל מהשינויים שעובר במשך זמן זה, ומוסיף¹⁰⁵: וכמדומה שגידולו הוא לג' שנים¹⁰⁶, שבג"ש נגמר כל גידולו בשלימות כו', ונמצא שג"פ יתחדשו בו כל שינויי האוירים המתחלפים בשנה כו', כפי שמביא הדוגמא מקור וחום כו'. והענין בזה, שכאשר הוא מציאות בפ"ע, הרי כל מציאות יש לה המדידות וההגבלות שלה, ומוכן, שכאשר יכול לסבול

(100) ישע"י סא, ט. (101) תבוא כח, י. (102) פפ"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תריד ואילך). (103) סוכה לה, א. (104) נח ה, כב ובפרש"י. ב"מ קו, ב. (105) פצ"ד (סה"מ שם ע' תרכח). (106) ראה רש"י סוכה לה, א (ד"ה ה"ק).

עי"ז שמתנהג ע"פ עשרת הדברות] — הנה מצד זה שנמצא בכירא עמיקתא, הרי אע"פ שתמהים על כך שנפש כי תחטא³⁰ (תוהא³¹), איך יכול להיות ענין של תחטא, מלשון חסרון³², ועאכו"כ תחטא מלשון חטא (כפשוטו), מ"מ, מצד נורא עלילה על בני אדם³³, קורה לפעמים שהאדם חטא ופגם ועבר את הדרך כו' [אלא שזוהי רק ירידה זמנית, ובמילא גם לא ירידה אמיתית, כיון שזהו רק באופן שלרגע קטן עזבתיך³⁴, מצד למעלה, כיון שגם העזיבה (עזבתיך) למטה היא באופן שלרגע קטן], והיינו, שכללות העבודה והמעמד ומצב של הנשמה למטה הוא באופן של שינויים כו'.

ועד"ז בנוגע לכללות ענין המצוות — שנקראים בשם לבושים³⁵, והם מחסה ומסתור מזרם ומטר, שעל ידם יושב איש ישראל בסוכתו של הקב"ה, מוקף בעניני יהדות כו' — שמחד גיסא³⁶, הרי כיון שהמצוות הן מצוותיו של הקב"ה שהוא א"ס, הרי הן באופן דרחבה מצוותך מאד³⁷, היינו, שכל מצוה היא באופן של רחבה, ועד לאופן של מאד, למעלה ממדידה והגבלה. וביחד עם זה, יש גם המדידה וההגבלה דלא תוסיפו ולא תגרעו³⁸. וכידוע גם הרמז³⁹ במ"ש⁴⁰ למחסה ולמסתור מזרם וממטר, שזר"ם הוא אחד פחות מרמ"ח, ומט"ר הוא אחד יותר מרמ"ח, והיינו, שכאשר מוקפים מענין המצוות כדבעי (באופן דלא תוסיפו ולא תגרעו) הרי זה למחסה ולמסתור מזרם וממטר. ולהעיר, שנוסף לזה ישנם גם מצוות לא תעשה, שענינם באופן של העדר העשי', שעז"ני⁴¹ סור מרע, אבל עיקר ירידת הנשמה למטה הוא הענין החיובי של עשי', שהרי שלילת דברים בלתי רצויים ישנו בדרך ממילא גם למעלה, קודם הירידה למטה, ואילו עיקר החידוש למטה הוא בענין העשי' (דאָס וואָס מ'טוט אויף), ועד שנעשים שותף להקב"ה במעשה בראשית⁴², ועד לאופן וענין היותר נעלה שישנו במעשה בראשית.

(30) ויקרא ד, ב. ועוד. ואילך. (31) זח"ג יג, ב. (32) לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א. (33) ובכ"מ. (34) תהלים סו, ה. וראה תנחומא וישב ד. (35) תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). "רשימות" חוברת קטו ע' 11. (36) ואתחנן ד, ב. פ' ראה יג, א. (37) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). (38) ואתחנן ד, ב. פ' ראה יג, א. (39) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). (40) ישע"י ד, ו. (41) תהלים לד, טו. (42) ראה שבת י, א. קיט, ב. (30) ויקרא ד, ב. ועוד. (31) זח"ג יג, ב. (32) לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א. (33) ובכ"מ. (34) תהלים סו, ה. וראה תנחומא וישב ד. (35) תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). "רשימות" חוברת קטו ע' 11. (36) ואתחנן ד, ב. פ' ראה יג, א. (37) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). (38) ואתחנן ד, ב. פ' ראה יג, א. (39) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ד (תו"מ ח"י ע' 61). (40) ישע"י ד, ו. (41) תהלים לד, טו. (42) ראה שבת י, א. קיט, ב.

ה) **ומזה** מובן שכללות העבודה בעולם היא באופן של סוכה (ע"ד מ"ש לגבי הקב"ה ואהי' מתהלך באוהל⁴³), דירת עראי, כי, נוסף על מאמר המשנה⁴⁴ שעולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוזדור (בתור הכנה) כדי שתכנס לטרקלין, הרי זה ענין שאינו בקביעות, אלא באופן של שינויים כו', הן השינוי למעליותא באופן דמעלין בקודש בעילוי אחר עילוי, והן האפשרויות לשינוי בלתי רצוי כו' (כנ"ל). אמנם, בעולם זה שהוא באופן של סוכות, צריך איש ישראל לעבוד עבודתו באופן דבסוכות תשבו שבעת ימים, ששבעה ימים כוללים את כל היקף הזמן⁴⁵ (ועיי' לוקחים גם את כל היקף המקום), ובהם צריך לפעול הענין ד(בסוכות) תשבו, לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁴⁶, שזהו"ע של דירה שבה היא הישיבה באופן של קביעות, וענין זה נעשה עיי' שגם עבודתו היא באופן של קביעות, שבפשוט אצלו (באופן שלא שייך מציאות אחרת) שכל מעשיך לשם שמים⁴⁷, ובכל דרכיך דעהו⁴⁸, ועאכו"כ בעניני תומ"צ כפשוטם, וכמ"ש ביעקב (בחיר שבאבות⁴⁹) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות⁵⁰, והיינו, שכל הענינים הקשורים עם עוה"ז (מקנהו) היו אצלו באופן של סוכות, ואילו ענין הבית (ויבן לו בית) הוא בנוגע לעולם הבא (טרקלין), ובאופן שעולמך תראה בחייך⁵¹, בהיותו נשמה בגוף, בלימוד התורה וקיום מצוותי', שהם אצלו באופן של התיישבות וקביעות, קבוע על מקומו, אבל לא ח"ו באופן שנשאר לעמוד על עמדו, בבחי' עומדים, כי אם באופן של מהלכים, ילכו מחיל אל חיל, אלא שאע"פ שמעלה בקודש, אין הפירוש בזה ששוב אין אצלו מה שהשיג ממדרגתו ומעמדו ומצבו הקודם (שנתעלה ממנו), דכיון שיש בכלל מאתים מנה⁵², הרי עאכו"כ שדרגא נעלית באין ערוך כוללת את המדרגות התחתונות (המנה שלמטה הימנה), ולכן אין זה שינוי אמיתי.

ו) **והנה** עיי' כללות מעשינו ועבודתנו דבני' בחיים חיותם בעלמא דין (בזמן הגלות), נעשית הכנה קרובה לזמן שבו יקויים היעוד⁵³ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, וכהדיוק בזה

(43) שמואל-ב ז, ו. ע' 932. ח"ו ע' 186.
 (44) אבות פ"ד מט"ז.
 (45) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט.
 (46) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.
 (47) ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 (48) וכי"מ.
 (49) ברכות יז, סע"א. תניא פי"ד.
 (50) ב"ק ע"ד, א. ב"ב מא, ב.
 (51) משלי ג, ו. וראה לקו"ש ח"ג ע' 907.
 (52) ישעי' מ, ה.

בסוכות, שהו"ע עולמך תראה בחייך, שזהו מצד בחי' היחידה, כנ"ל (ס"ו) בארוכה. וזוהי גם כללות העבודה דחודש תשרי, החל מר"ה, שיש בו מצוה אחת ויחידה — מצות היום בשופר⁷⁹, וכל הקולות כשרים לשופר⁸⁶, ועאכו"כ כפי שנמשך ביוהכ"פ, אחת בשנה⁸⁷. ושניהם נמשכים ומתגלים אח"כ בחג הסוכות, הן הענין דר"ה, כמ"ש⁸⁸ בכסה ליום חגנו, היינו, שמה שבר"ה הוא בכסה (בכיסוי והעלם), בא בגילוי ליום חגנו (חג הסוכות), והן הענין דיוהכ"פ, כידוע⁸⁹ שמענן הקטורת שע"ג הכפורת ביוהכ"פ⁹⁰ נעשים ענני הכבוד, שזהו"ע סכך הסוכה⁹¹, ובאופן דישבו בסוכות, שבאים בהתיישבות בסוכתו של כל אחד מישראל.

וזוהו גם מה שחג הסוכות הוא זמן שמחתנו, כמבואר בחסידות⁹² ששמחתנו לשון רבים הם ב' השמחות דישמח ישראל בעושי⁹³ וישמח הוי' במעשיו⁹⁴, שענין השמחה הוא באופן שפורץ⁹⁵ כל מדידה והגבלה, וביחד עם זה הרי זה בעושי לשון רבים ובמעשיו לשון רבים, ודוקא שם פועלים הענין דישמח, הן ישמח ישראל, והן ישמח הוי', וענין זה נמשך בפועל עד שחודר גם את הגוף הגשמי, ועל ידו גם חלקו בעולם, שמשמח את סביבתו וכל חלקו בעולם, שמתחיל ושמחת⁹⁶, בשמחה אמיתית, ואין לך שמחה גדולה מזה שעושה מדבר גשמי, ומנברא בכלל — דירה לו ית'⁹⁷, ועד שיש אצלו תענוג הבורא ושמחת הבורא, כמבואר בארוכה גם עיי' בעל ההילולא⁹⁸.

ח) **ונוסף** לזה, הנה מיד לאחרי התחלת העבודה דבסוכות תשבו שבעת ימים (שבזה ישנו כבר הענין דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות), ישנו הענין דולקחתם לכם ביום הראשון — (שיום ה)ראשון קאי על ספירת הכתר⁹⁹ ועד לפנימיות הכתר, ודוגמתו בכחות

(86) שם כז, ב.
 (87) תצוה ל, י. אחרי טז, לד. וראה תורה עד אחת — מנחות יח, א.
 (88) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת ר"ה נד, ריש ע"ד. סידור (עם דא"ח) רלה, ב [שמב, ד].
 (89) ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ב (כט, א). פ"ו (לו, סע"א ואילך). המשך וככה תרל"ז פפ"ד (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרו). סה"מ תרנ"ז ע' קסב ואילך.
 (90) אחרי שם, יג.
 (91) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ה.
 (92) לקו"ת שמע"צ פח, ד ואילך. ובכ"מ.
 (93) תהלים קמט, ב.
 (94) שם קד, לא.
 (95) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רכג ואילך.
 (96) מע"ש פ"ה מי"ב. ספרי ורש"י תבוא כו, יד.
 (97) ראה תניא פל"ג.
 (98) ראה המשך וככה תרל"ז פי"ב (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תיג). וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 244.
 (99) ראה לקו"ת שמע"צ פה, ד. אוה"ת ויקרא ע' שלב. לקוטי לוי"צ למחז"ל ע' קד.

בשופר⁷⁹, שהוא מלשון שפרו מעשיכם⁸⁰, שנעשה שיפור בכל הענינים של כל השנה כולה. וכיון שבחג הסוכות נעשית אסיפת כל הענינים כו', לכן נאמר אז שלשה פעמים שמחה (שלא נאמר בימים טובים שלפנ"ז, כדאיתא בילקוט שמעוני⁸¹), כיון שאז היא שמחה גדולה ביותר, בדוגמת השמחה שמעורר בנו יחידו של המלך בשעה ששב אל אביו המלך לאחר ריחוקו⁸², הרי הוא מעורר בזה שמחה גדולה ביותר. וענין זה שייך אפילו בצדיק גמור, שהרי מבואר בתניא⁸³ שאפילו צדיק גמור אוהב הוי' באהבה בתענוגים, אעפ"כ הוא בכחי' יש מי שאוהב, וא"כ, כשיתבונן בזה, בודאי יהי' אצלו ענין התשובה בכל התוקף (מיטן גאנצן שטורעם) וביתר שאת וביתר עוז, להיות במעמד ומצב דהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה⁸⁴ (בהיותו נשמה בגוף), להתעלות למעלה יותר, ועד לעלי' באופן שבאין ערוך, כמובן שהחילוק בין יש (מי שאוהב) לכיטול במציאות לגמרי הו"ע שבאין ערוך לגמרי.

ומזה לוקח עמו על כל השנה כולה, שתהי' שנה של הליכה מחיל אל חיל, ובשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה שתומשך בשמחה של מצוה. ועי"ז נעשה באספך מגרנך ומיקבך גם בפשטות, שיש לו שמחה בבני חיי ומזונא רויחי, וכמ"ש הרמב"ם⁸⁵ שהקב"ה צריך ומוכרח ליתן ונותן זאת לכל אחד מישראל, כדי שיוכל ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך מנוחה (גם מנוחת הנפש) אמיתית, שאז תהי' אצלו ההבנה וההשגה בתורה ולימוד התורה בכלל, וכן ההתמסרות (די אָפּגעגעבנקייט) לקיום המצוה, ככל השלימות, באופן שאין דבר המבלבל, אלא ישנו רק הענין דקדשנו במצוותיו וצווננו, וא"כ מובן בפשטות שמקיימן כו'.

וכיון שחג הסוכות מאסף וכולל את כל עניני העבודה, לכן נאמר בו בסוכות תשובו שבעת ימים, שמורה על כללות ענין העבודה בעולם (סוכות) לעשותו דירה לו ית' (תשובו, דירת קבע), ובאופן דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות, היינו, שכאשר נמצאים עדיין בשבעת ימי הסוכות, במעמד ומצב של סוכה, דירת עראי [שהרי רק לאח"ז באים לשמע"צ, שענינו שמירת ההיקף] ישנו כבר הענין דכל האזרח ישבו

(79) ר"ה כו, ב. (80) ויק"ר שם, ו. מדרש תהלים סו"ס פא. (81) אמור רמז תרנד. (82) ראה תניא פל"א (מ, סע"א ואילך). (83) פל"ה (מד, סע"א ואילך). (84) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת האזינו עא, ג ואילך. (85) הלי' תשובה ספ"ט. הלי' מלכים פי"ב ה"ד.

בדרושי חסידות⁵⁴ שבשביל זה לא יהיו זקוקים לנשמה, אלא הבשר בעצמו יראה זאת [והיינו לפי שהבשר הי' העיקר בענין לימוד התורה וקיום המצוות, שהרי בנוגע ללימוד התורה אמרו רז"ל⁵⁵ שצ"ל ערוכה בכל רמ"ח אברים, ואז דוקא משתמרת, ובמכ"ש וק"ו בנוגע למעשה המצוות], ואדרבה, הבשר ישפיע בראיית הנשמה שתהי' בשלימות יותר מכמו שהיא מצד עבודת הנשמה מצד עצמה. אמנם, לעת"ל יהי' הגילוי שבדבר, ואילו הפעולה בזה היא עכשיו, שלכן יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב (כמאמר המשנה⁵⁶), אלא שעכשיו אין זה באופן של שכר וגילוי, כי אם באופן סתום, אבל, כפי שמבאר בעל ההילולא⁵⁷, הרי זה כמו מי שיש לו תיבה חתומה שיש בה כל האבנים טובות ומרגליות, אלא שהיא חתומה, אבל ניתן לו גם המפתח של התיבה, ובכל שעה ורגע יכול לפותחה ולראות בגלוי, והיינו, שהדבר תלוי במעשיו ועבודתו, שיכול לפעול שיהי' הענין דעולמך תראה בחי"ך⁵¹, בדוגמת האבות שהטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין עוה"ב⁵⁸, וכמבואר בחסידות⁵⁹ שנקראים אבות לכאו"א מישראל לפי שישנם בכאו"א מישראל, ועד לאופן שהם ה"אב" שלו, והרי האב זוכה (ומורישי) לבן כו' (כל פרטי הענינים שנימנו במשנה)⁶⁰, וכמדובר כמ"פ שבירושה בא הענין כולו בשלימותו ועד לתכלית השלימות. והיינו, שגם הענין של עוה"ב שלאחרי העבודה בעוה"ז [כמ"ש הרמב"ם⁶¹ שזה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה כו', הרי הוא מצוי ועומד כו', ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה], ישנו אצלו גם עכשיו באופן דעולמך תראה בחי"ך.

וענין זה מרומז במ"ש כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. דהנה, אזרח הוא לשון עתיד (כמבואר בספרי הדקדוק ובארוכה בדרושי חסידות⁶², שעל זה מורה האות א' שהיא מאותיות המשמשות לעתיד). ועז"נ שמה שעתיד להזריח בישראל לאחרי העבודה, ובכללות מצב

(54) ראה תורת חיים תצוה שכה, ב. שכת, ב. שער האמונה פכ"ה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלב [ח"ד ע' א'רסד]. (55) עירובין נד, א. וראה תניא פל"ז (מז, א). (56) אבות פ"ד מי"ז. (57) סה"מ תרמ"ב ע' שיג. וראה ד"ה באתי לגני תשי"א (תו"מ סה"מ שבט ע' רסז). (58) ג"כ תניא קו"א קסא, א. (59) ראה תורת חיים תצוה שכה, ב. שכת, ב. שער האמונה פכ"ה. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלב [ח"ד ע' א'רסד]. (60) עדיית פ"ב מ"ט. (61) הלי' תשובה פ"ח ה"ח. וראה ג"כ ד"ה בסוכות תשובו תשל"ו ס"י (תו"מ סה"מ תשרי ע' קלב). (62) ראה לקו"ת פ' ראה יח, א. שמע"צ פח, ג. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' עג"עד. סה"מ תשי"א (הנ"ל הערה 2) ע' 58. וראה ג"כ תניא קו"א קסא, א.

העולם לאחרי שיהי' הענין דלתקן עולם במלכות שד"י⁶³ — הרי זה כבר עכשיו (עולמך תראה בחייך) באופן דישוב בסוכות, והיינו, שבסוכות שנעשו ע"י מעשיו ועבודתו של כל אחד מישראל [החל מהקב שלו ועד לכל העשרה קבין שנעשים שלו (כנ"ל ס"ד)] במשך שבעת הימים (שכוללים כל היקף הזמן) — מאיר כבר עכשיו מה שבכללות העולם כולו יהי' רק לעתיד לבוא, אזרח לשון עתיד, באופן שישוב בסוכות. אבל אופן ישיבה זו (ישבו בסוכות) אינו כמו הישיבה דבסוכות תשבו שבעת ימים, אלא זהו אופן אחר של ישיבה, שנמשך מצד בחי' האזרח, שזהו כפי שהעולם הוא לעת"ל, בתכלית השלימות, למעלה אפילו מבחי' שמונה ששומר ההיקף כו'⁶⁴. ובפרטיות יותר, כפי שמביא נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁵ מה שפירש אביו בשם הבעש"ט, שכל האזרח בישראל הוא מהמדריגות מקיפים שבנשמה הנעלים ביותר ממדריגות הפנימיים, כמארז"ל⁶⁶ חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה, דשלש בחי' נר"ן הן פנימיים, וחי' יחידה הם מקיפים כו'. ועז"נ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, שאע"פ שלכאורה הוא לשון עתיד, הרי זה באופן שבחי' היחידה כבר זורח אצלו כו'.

ולכן הלימוד שכל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת הוא דוקא ממ"ש כל האזרח בישראל, ולא ממ"ש בסוכות תשבו שבעת ימים. והענין בזה, דהנה, כללות העבודה דבסוכות תשבו שבעת ימים היא באופן שכל אחד ואחד במסילתו יעלה, והיינו, שאע"פ שבכל אחד ישנו ענינים של שלשת האבות שכל אחד מהם הוא האב שלו (כנ"ל), הרי לאח"ז ישנה גם ההתחלקות ליי"ב שבטים, שלכל אחד מהם יש דרך שלו. ולפנ"ז ישנה גם ההתחלקות לשבעה נרות⁶⁷ (שהם בדוגמת שבעת ימים כפי שהם בכללות עם ישראל). אלא שישנו גם הענין דאל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות⁶⁸, ועד"ז מאיר בגלוי בכל אחד מישראל פנימיות נפשו, וכפס"ד הרמב"ם⁶⁹ שכל אחד מישראל, באיזה מעמד ומצב שיהי', אפילו קודם שעשה תשובה ואינו רוצה לציית כו', הנה כאשר כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, הרי זה נעשה רצונו האמיתי⁷⁰, ואף שזהו פנימיות הרצון, הרי זה באופן שבא בגילוי כדיבור שאומר רוצה

אני, וחודר ופועל גם במעשה שלו שהוא באופן דלרצונכם תזבחוהו⁷¹ (דקאי גם על שחיטת היצה"ר שאנסו תחילה), שזהו רצונו האמיתי. וענין זה מאחד את כל בני"י, שמצדו נעשים באותה דרגא, והיינו, שאע"פ שמצד ענין המצוות יש חילוקים בין כהנים לוויים וישראלים והגר אשר בשעריך, ועד"ז גם ההתחלקות דאנשים נשים וטף, הרי מצד פנימיות נפשו שאצל כל אחד ואצל כולם היא חלק אלקה ממעל ממש⁷², חלק מהעצם, שהוא בתכלית הפשיטות, נעשים כל ישראל מציאות אחת, גם בהיותם בבחי' התחלקות דבסוכות תשבו שבעת ימים, וזה פועל שעוד בהיותם במעמד ומצבם יהיו ראויים לישוב בסוכה אחת, מצד זה שכל האזרח בישראל ישבו בסוכות כבר עכשיו, בבחי' עולמך תראה בחייך.

ז) והנה אע"פ שכל האמור לעיל שייך לכללות העבודה, הרי זה מודגש במיוחד בחג הסוכות, כפי שמצינו בנוגע לכו"כ ענינים ועאכו"כ ימים טובים, כמו חג הפסח, ראשון לרגלים⁷³, שכל עניני התורה ומצוותי' הם זכר ליצי"מ (כמובא בחסידות מספר החינוך⁷⁴ ובכ"מ), ועד"ז גם זמן מתן תורתנו, שעל ידו נעשית כל השנה כולה חדורה בתורה. ועד"ז גם בחג הסוכות, כדלקמן.

והענין בזה, דהנה, חג הסוכות נקרא חג האסיף⁷⁵, ע"ש באספך מגרנך ומיקבך⁷⁶, שמורה על אסיפת כל מעשינו ועבודתנו של כל השנה שעברה. ובזה גופא הנה אע"פ שהיו רגעים או פעולות שצריכים תיקון או תוספת שלימות, הרי לאחרי העבודה דחודש אלול, ימי הסליחות, ר"ה, עשרת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ, יום הקדוש, וד' ימים שבין יוהכ"פ לחה"ס, הנה גם הענינים שאצל אחרים היו בעבר זדונות, כבר נעשו אצלו זכיות ממש⁷⁷. ולכן יכול להיות הענין דבסוכות תשבו שבעת ימים, ובאופן דכל האזרח בישראל ישבו בסוכות — אצל כל ישראל, ובאופן שכל ישראל ראויים כו', ובמכ"ש וק"ו ממה שאומרים על אלו שמתנהגים באופן בלתי רצוי, עוד לפני שעשו תשובה, שהם מלאים מצוות כרימון⁷⁸, ועאכו"כ בחודש תשרי, כדאיתא במדרש⁷⁹ שהוא מלשון תשרי ותשובה ותכפר כו', ומיד בתחלתו (בר"ה) הנה מצות היום

70 קדושים יט, ה. וראה זבחים מז, א. 74 משפטים כג, טז. תשא לד, כב. וש"נ.
71 תניא רפ"ב. 75 ראה טז, יג.
72 ר"ה ד, א. 76 לשון אדה"ז בתניא פ"ד (יב, א) — ע"פ יומא פו, ב.
73 מצוה כא. וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 77 עירובין יט, א. וש"נ.
78 ויק"ר פכ"ט, ח. 174.

63 ראה לקו"ת בהעלותך כט, ג. ובכ"מ.
64 נוסח התפלה "ועל כן נקוה".
65 סה"מ תש"ד (הנ"ל הערה 2) ע' 32.
66 בהעלותך ח, ב.
67 הלי' גירושין ספ"ב.
68 ראה ר"ה ו, א. וש"נ.
69 כש"ט הוספות סכו".
70 ב"ר פ"ד, ט.